

НАУКОВИЙ ВІСНИК

ЧЕРНІВЕЦЬКОГО УНІВЕРСИТЕТУ

Випуск 614-615

Географія

Науковий вісник Чернівецького університету : збірник наукових праць. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2012. – Вип. 614-615 : Географія. – 152 с.

Scientific Herald of Chernivtsy University : collection of scientific papers. Chernivtsy : Chernivtsy National University, 2012. – Is. 614-615 : Geography. – 152 p.

У збірнику висвітлюються актуальні геоecологічні проблеми регіонів, над якими працюють науковці Чернівецького національного університету та інших наукових установ і вузів України та вчених з інших країн.

The articles in the journal highlight actual problems of regions geocological, which are studied by the scientists of Chernivtsy National University and other universities and research institutes of Ukraine and scientists from other countries.

***Друкується за ухвалою вченої ради
Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича***

Редакційна колегія:

Головний редактор В.П. Руденко
Заступник головного редактора В.П. Круль

В.М. Гуцуляк, В.О. Джаман, М.В. Жук,
М.І. Кирилюк, К.Й. Кілінська, Ю.С. Ющенко

Editorial Board:

Editor-in-Chief: V.P. Rudenko
Deputy Editors: V.P. Krul

V.M. Gutsuleak, V.O. Djaman, M.V. Juk,
M.I. Kyryliuk, K.Y. Kilinska, Yu.S. Yushchenko

Редакційна рада:

В. Андрейчук (Польща)	V. Andreychuk (Poland)
О. Володченко (Німеччина)	A. Wolodtschenko (Germany)
М. Куниця (Росія)	M. Kunitsa (Russia)
К. Місевич (Росія)	K. Misevich (Russia)
П. Спішак (Словаччина)	P. Spisiak (Slovakia)
І. Стебельський (Канада)	I. Stebelsky (Canada)
В. Сурд (Румунія)	V. Surd (Romania)

Editorial Council:

Відповідальний секретар С.М. Кирилюк

Responsible Secretaries: S.M. Kyryliuk

Свідоцтво про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації
Міністерства Юстиції України серія КВ № 15750-4222Р від 26.10.2009

***Загальнодержавне видання
Входить до переліку наукових видань ДАК України***

Статті подано в авторській редакції. Погляд редколегії збірника не завжди співпадає з позицією авторів опублікованих матеріалів. Автори повністю відповідають за підбір, точність наведених фактів, цитат, власних імен, дат та інших відомостей.

Адреса редколегії:
Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича,
географічний факультет,
вул. Коцюбинського, 2
м. Чернівці, Україна, 58012

Adress for correspondence
Chernivtsy National University
named after Yuriy Fed'kovych,
Faculty of Geography,
Kotsyubynskyi Str., 2
Chernivtsy, Ukraine, 58012

E-mail: galinahodan@gmail.com

©Чернівецький національний університет, 2012

ЗМІСТ

<i>Андрусяк Н.С.</i> ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕГРАЛЬНИХ ІНДЕКСІВ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВЕРХНЕВИХ ВОД ЯК СКЛАДОВОЇ КОМПЛЕКСНОЇ ГЕОЕКОЛОГІЧНОЇ ОЦІНКИ АКВАТОРІЙ	6
<i>Білоус Л.Ф.</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНИЙ АНАЛІЗ БАСЕЙНІВ РІЧОК ДЛЯ АГРОУПРАВЛІНСЬКИХ ПОТРЕБ	10
<i>Бурка В.</i> ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЇ У БУДІВЕЛЬНІЙ ІНДУСТРІЇ	16
<i>Власова Н.В.</i> СУЧАСНИЙ ГЕОХІМІЧНИЙ СТАН СЕРЕДНЬОТАЙГОВИХ ГЕОСИСТЕМ, ЩО ПЕРЕБУВАЮТЬ ПІД ТЕХНОГЕННИМ ВПЛИВОМ	20
<i>Воробйова І.Б.</i> ЕКОЛОГІЧНІ ФУНКЦІЇ ТА ЕКОЛОГІЧНИЙ СТАН УРБАНІЗОВАНИХ ТЕРИТОРІЙ В УМОВАХ СИБІРУ	23
<i>Гизула М.Я.</i> ОЦІНКА АРЕАЛІВ ЗАБРУДНЕННЯ ПОВІТРЯНОГО БАСЕЙНУ ВИКИДАМИ ЗАРУБИНЕЦЬКОГО СПИРТОЗАВОДУ	28
<i>Гуцуляк В.М., Танасюк М.В.</i> ЛАНДШАФТНО-ГЕОХІМІЧНА ОЦІНКА ЕКОЛОГІЧНОГО СТАНУ СІЛЬСЬКИХ ГЕОСИСТЕМ ПЕРЕДКАРПАТТЯ (НА ПРИКЛАДІ КЛЮЧОВОЇ ДІЛЯНКИ КУПКА-КОРЧІВЦІ, ПІВНІЧНОЇ БУКОВИНИ)	31
<i>Думітраш Д., Змошу Г.</i> ФОРМУВАННЯ ДЕМОГЕОГРАФІЧНИХ ПРОЦЕСІВ НА ТЕРИТОРІЇ СУЧАВСЬКОЇ ЧАСТИНИ ЄВРОРЕГІОНУ «ВЕРХНІЙ ПРУТ»	37
<i>Дутчак С.В., Крамская Г.І.</i> РОЗВИТОК НЕСПРИЯТЛИВИХ ПРОЦЕСІВ (НА ПРИКЛАДІ СЕРЕДНЬОГО ПРИДНІСТЕР'Я)	40
<i>Заграновська М.Я., Настюк М.Г.</i> ТЕРИТОРІАЛЬНО-ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ В КАРПАТСЬКОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ РАЙОНІ	44
<i>Кирилюк О.</i> АНТРОПОГЕНІЗАЦІЯ ЛАНДШАФТІВ ВОДОЗБІРНИХ БАСЕЙНІВ ДЕРЕЛУЮ ТА ВИЖЕНКИ	51
<i>Кілінська К.Й.</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНА КОНЦЕПЦІЯ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ ЯК ОСНОВА РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКОЇ РІЗНОМАНІТНОСТІ ПРИРОДНО-ГОСПОДАРСЬКИХ СИСТЕМ	55
<i>Конякін С.</i> ОЦІНКА РЕПРЕЗЕНТАТИВНОСТІ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНИХ ТЕРИТОРІЙ ЯК ОСНОВИ ФУНКЦІОНУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОМЕРЕЖІ ЧЕРКАЩИНИ	59
<i>Корнус О., Корнус А., Шишук В.</i> РОЛЬ МЕДИКО-ЕКОЛОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ У ГЕОЕКОЛОГІЧНОМУ АНАЛІЗІ РЕГІОНУ	67
<i>Крайнюков О.М.</i> ПОКАЗНИК ТОКСИЧНОСТІ В СИСТЕМІ МОНІТОРИНГУ І ОЦІНКИ ЯКОСТІ ВОДИ ТРАНСКОРДОННИХ РІЧОК	71
<i>Круль В., Брик С.</i> ДЕЯКІ ЧАСОВІ ОСОБЛИВОСТІ ЗАСЕЛЕННЯ ПЕРЕДГІРСЬКИХ ТА ГІРСЬКИХ ТЕРИТОРІЙ ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКИХ ЗЕМЕЛЬ НІМЕЦЬКИМИ КОЛОНІСТАМИ	75
<i>Кулачковський Р.</i> ГЕОЕКОЛОГІЧНЕ МОДЕЛЮВАННЯ ПРИРОДНИХ МОРФОГЕННИХ ГЕОЕКОСИСТЕМ БАСЕЙНУ ВИТОКІВ РІЧКИ ЛІМНИЦЯ: ДЕЛІМІТАЦІЯ ПРОСТОРОВОГО КАРКАСУ	79

УДК 911.3:330.322 (477.85)

**ТЕРИТОРІАЛЬНО-ГАЛУЗЕВІ ОСОБЛИВОСТІ ІНВЕСТУВАННЯ
В КАРПАТСЬКОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ РАЙОНІ***Заграновська М.Я., Настюк М.Г.**Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича*

В даному дослідженні було проаналізовано передумови інвестування в Карпатському економічному районі, виявлено основні територіально – галузеві особливості інвестування, а також визначено основні тенденції іноземного інвестування в регіоні. Також було виділено основні перспективні напрямки залучення інвестицій.

Ключові слова: інвестиції, інвестиційний проект, інвестиційний клімат, регіон, галузь виробництва.

Актуальність дослідження. В системі суспільного виробництва інвестиціям належить важлива роль в справі оновлення і збільшення виробничих ресурсів, і відповідно, забезпеченні певних темпів економічного зростання. Якщо уявити суспільне виробництво як систему виготовлення, розподілу, обміну і споживання, то інвестиції, головним чином стосуються першої ланки – виготовлення, і можна сказати, складають матеріальну основу її розвитку [4]. Інвестиційна діяльність будь-якого району – це перш за все показник його економічного розвитку, зокрема, галузей промислового виробництва, агропромислового комплексу, сфери послуг. З іншого боку, розвиток економіки регіону передбачає в ньому активні внутрішні та зовнішні капіталовкладення у функціонуючі на його території різноманітні підприємства приватного та державного сектору власності. Інвестиційна діяльність, а також сукупність практичних дій з реалізації інвестицій, є одним з основних засобів зростання національного доходу. Все це зумовлює необхідність визначення сутності інвестицій не тільки на рівні держави, а й, зокрема, на регіональному рівні.

Актуальність даного дослідження полягає в необхідності аналізу інвестиційної діяльності на рівні регіону з метою визначення пріоритетних галузей народного господарства, в які найбільш доцільно вкладати інвестиції, визначенні місця Карпатського економічного регіону в загальній системі інвестування країни.

Аналіз попередніх публікацій. Виходячи з того, що в останні роки проблема інвестиційних капіталовкладень набула якісно нового значення, особливо в плані розподілу по галузях інвестування, то науковці активно досліджують ці питання. Ним присвячені роботи таких українських вчених-інвестознавців, як: Федоренко В. Г., Чувардинський О.Г., Лук'яненко Д.Г., Данилишин Д.Г., Макогон Ю.В., Мерзляк А.В., Шинкарук Л.В., Музиченко Д.С та ін.. Серед зарубіжних науковців варто відзначити М. Портера, Л.Дж. Гітмана, М.Д. Джонка, В. Шарпа, Дж. Кейнса.

За Федоренком В. Г. подавалось наступне трактування інвестицій. Термін “інвестиції” походить від латинського “invest”, що означає “одягати”, “вкладати”. Поняття «інвестиції» ототожнювали з категорією “капітальні вкладення”. Щодо визначення категорії “капітальні вкладення”, то однозначної думки не було. Зазвичай під ними розумілися вкладення коштів у відтворення основних фондів. Капітальні вкладення – поняття більш вузьке, воно є однією з форм інвестицій, вкладення у відтворення основних фондів. На відміну від капітальних вкладень, інвестиції можуть здійснюватися і в оборотні кошти, і в нематеріальні фонди, і у фінансові активи.

У сучасній західній літературі “інвестиції” визначаються, як збереження та зростання капіталу. Так, у своїй монографії американські автори Л.Дж. Гітман та М.Д. Джонк наводять наступне визначення: “інвестиції – це спосіб розміщення капіталу, який має забезпечити збереження або зростання суми капіталу”. А У. Шарп стверджує, що у найширшому розумінні термін “інвестувати” означає розставитися з грошима сьогодні з тим, щоб отримати більшу їх суму в майбутньому.

Цікавим є також визначення західних економістів, авторів “Економікс” К. Макконнелла і С. Брю. Вони стверджують, що інвестиції – це витрати на будівництво нових заводів, на верстати та устаткування з тривалим строком служби; витрати на виробництво і нагромадження засобів виробництва та збільшення матеріальних запасів; витрати на поліпшення освіти, здоров'я працівників чи на підвищення мобільності робочої сили. Найбільш чітко виявлена сутнісна характеристика інвестицій та їх подвійність у працях Дж. Кейнса: з одного боку, він бачить в них розмір акумульованого доходу з метою накопичення та обсяг ресурсів, тобто потенційний інвестиційний попит. З іншого боку, інвестиції мають форму вкладень (витрат), які визначають приріст вартості капітального майна, тобто як реалізовані попит та пропозиція. Крім того, Дж. Кейнс трактував

інвестиції як “поточний приріст цінностей капітального майна внаслідок виробничої діяльності певного періоду”. Це ... та частина доходу за певний період, яка не була використана для споживання” [4].

Російський економіст В. Бочаров називає інвестиції одним із ключових об’єктів державного регулювання економіки і зазначає, що в широкому розумінні вони являють собою вкладення капіталу, з метою подальшого його зростання. Інвестиції, за В.Бочаровим, виражають усі види майнових та інтелектуальних цінностей, якікладаються в об’єкти підприємницької діяльності, у результаті якої формується прибуток (дохід) або досягається соціальний ефект [4]. У науковій літературі під інвестиціями традиційно прийнято розуміти здійснення певних економічних проектів у теперішній час, щоб в майбутньому одержати доходи. Такий підхід до розуміння інвестицій є домінуючим, як у вітчизняній, так і в закордонній економічній літературі [3].

Шинкарук Л.В. у своїй монографії «Іноземні інвестиції та їх роль у становленні і розвитку економіки (регіональний аспект)» розкрила і дослідила економічну природу іноземних інвестицій та їх місце в системі суспільного відтворення, сформульовано новий підхід до іноземного інвестування як додаткового джерела інвестиційних ресурсів регіону з метою подолання відмінностей в економічному розвитку регіону [5].

Постановка мети та основних завдань дослідження. В даний час інвестиції є однією з необхідних ланок стимулювання регіонального розвитку. Метою даного дослідження є аналіз інвестиційної діяльності в Карпатському економічному районі через призму внутрішніх і зовнішніх капіталовкладень, джерел інвестування та територіально-галузевої структури впровадження інвестиційних проектів.

Для досягнення даної мети були поставлені наступні завдання: проаналізувати інвестиційний клімат регіону в 2011 році; виявити територіальні та галузеві особливості капіталовкладень в 2011 році (в розрізі адміністративних областей); охарактеризувати тенденції іноземного інвестування в 2011 році; визначити основні інвестиційні проекти, включаючи проекти транскордонного співробітництва.

Виклад матеріалів дослідження. Карпатський економічний район - географічно цілісна територіальна частина народного господарства країни, яка має свою виробничу спеціалізацію, міцні внутрішні економічні зв’язки і нерозривно зв’язана з іншими частинами суспільним територіальним поділом праці. До складу Карпатського еконо-

мічного району входять чотири області (Львівська, Закарпатська, Чернівецька, Івано-Франківська) загальною площею 56,6 тис. км², кількістю населення — 6,1 млн. осіб.

Розташований у західній частині України, район займає центральні території Європи і виходить до кордонів України з Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією і Молдовою. Ці країни за рівнем розвитку окремих галузей помітно випереджають нашу державу, тому є вигідними економічними партнерами. Карпатський економічний район перетинають важливі міжнародні транспортні магістралі (трубопроводи, залізниці, шосейні дороги), раціональне використання яких сприяє його економічному зростанню. Площа економічного району становить 9,4 % території країни. За адміністративно-територіальним поділом (на 01.01.2002 р.) у його складі 58 адміністративних районів, 165 міських населених пунктів та 3596 сіл [2].

За основу виділення в даному дослідженні Карпатського економічного району (регіону) є інтегральне економіко-географічне районування Заставного Ф.Д. Враховуючи необхідність здійснення державної регіональної економічної політики, Кабінет Міністрів України у 1998 р. вніс на розгляд до Верховної Ради України проект Закону України «Про концепцію державної регіональної економічної політики», в якому пропонується мережа економічних районів України у такому складі: Донецький, Північно-Східний, Придніпровський, Центральний, Причорноморський, Подільський, Північно-Західний, Столичний та Карпатський. Саме тому концепція 9 економічних районів, виділених на основі єдності географічного положення, транспортних шляхів, міжобласних зв’язків, отримала національне визнання [2].

Плідно працювали на ниві проблематики регіонального розвитку і районування території такі вчені, як Маринич О.М. (9 районів, 1990 рік), Поповкін В.А. (10 районів, 1993 рік), Паламарчук М.М. (9 районів, 1994 рік), Шаблій О.І. (6 районів, 1995 рік), Дорогунцов С.І. та Федорищева А.М. (9 районів, 1996 рік), Гурєєв В.М. (8 районів, 1996 рік) та ін. [2].

Карпатський економічний район вважається одним із найбільш перспективних регіонів України, оскільки тут наявна значна кількість природно-ресурсного та трудового потенціалу. Особливої уваги заслуговує рекреаційний потенціал, який в сумі з природними особливостями території складає основу майбутньої ланки залучення інвестицій в регіон.

Соціально-економічне становище регіону по основних макроекономічних показниках в 2011 році загалом не відчутно відрізнялось від періоду 2010

року. Проте, позитивні зрушення все-таки присутні. За минулий рік обсяги промислового виробництва та експорту товарів в порівнянні з попереднім роком збільшилися у всіх чотирьох областях – Закарпатській на 1,8%, Івано-Франківській на 4%, Львівській на 14% та Чернівецькій на 5,3%. Виробництво продукції сільського господарства відносно 2010 року зросло, відповідно, в Закарпатській області на 6%, збільшилось поголів'я великої рогатої худоби і птиці. У Львівській області зросли показники виробництва продукції рослинництва (на 28,3%), проте знизилась індекс продукції тваринництва на 1,4%. Збільшилися обсяги виробництва усіх зернових культур, за рахунок збільшення урожайності та посівних площ. В Івано-Франківській області індекс сільськогосподарського виробництва становив 102,1%, відбулося зменшення чисельності великої рогатої худоби на 1,4% (на 1,6 тис. голів).

Знизилась обсяги будівничої діяльності в усіх чотирьох областях. Так, у Закарпатській області виконано будівельних робіт на суму 438,3 млн. грн., що у порівнянних цінах становило 95% від обсягів 2010 року. Будівельні підприємства Львівщини виконали будівельних робіт на суму 2,5 млрд. грн., що на 3,4% менше відносно 2010 року. Зменшення будівництва, в основному, обумовлено скороченням обсягів підприємств, що займаються різноплановими будівельно-монтажними роботами. Обсяг виконаних будівельних робіт в Івано-Франківській області за 2011р. склав 484,0 млн. грн., що на 4,7% більше, ніж за 2010р.

На загальну тенденцію у 2011р. найбільше вплинула діяльність підприємств, що займалися будівництвом будівель та споруд, частка яких у загальному обсязі склала 73,6%. В Чернівецькій області підприємствами виконано будівельних робіт на суму 38,5 млн. грн., що у 2,3 рази більше обсягів 2010р. Протягом року працювали будівельні підприємства семи районів області. З них у шести районах відбулося збільшення обсягів будівельних робіт.

Розвиток зовнішньоекономічної діяльності бажає бути кращим. За минулий рік обсяги імпорту в усі чотири області перевищили рівень експорту в середньому на 21,5%. Зокрема, в Закарпатській області сума товарів, що були експортовані склала 1292,8 млн. грн., а імпортованих – 1788,4 млн. грн. Від'ємне сальдо становило 495,6 млн. грн. У Львівській області імпорт склав 2,9 млрд. грн., а експорт – 1,1 млрд. грн. Сальдо також від'ємне – 1,8 млрд. грн..

За останніх 10 років тенденція інвестування в Карпатському економічному районі змінювалась переважно поступально і спостерігалось лише два чіткі переламні моменти. Протягом 2004-2005 рр.

відмічалось незначне зменшення темпів росту внутрішніх капіталовкладень [Рис. 1]. Якщо в 2000-2004 рр. роль рушійної сили відігравав зовнішній попит – темпи зростання експорту перевищували темпи зростання ВВП в 1,6 рази, тоді як в 2005-2008 рр. це співвідношення становило лише 1,2 рази. Проте, основні макроекономічні показники якщо не зростали у геометричній прогресії, то принаймні суттєво не знижувались.

Період з 2008 року іменується як глобальна фінансово-економічна криза. Саме тоді відзначається спад по більшості показниках економіки як країни в цілому, так і регіону, зокрема. Згідно цієї ситуації, Чернівецька область в плані інвестування з 2008 року лише знижує свої капіталовкладення, не маючи можливості залишати їх хоча б на рівні докризового стану. Більш сприятливим був 2010 рік для Івано-Франківської області – грошові потоки зросли, проте в наступному році ситуація знов повернулася до рівня 2007 року. Львівська область, яка загалом утримує лідируючі позиції з внутрішніх інвестицій в регіоні, після спаду змогла не тільки зберегти попередні показники капіталовкладення, а й поступово нарощувати темпи діяльності. Найшвидкодішою в цьому відношенні виявилась Закарпатська область, де періоди підйому чергуються з періодами спаду приблизно на однакові показники інвестування.

Соціально-економічну ситуацію можна назвати доволі сприятливою на загальному фоні країни. Вона визначається як більш позитивна в порівнянні з Центральним та Північно-Західним економічними районами, проте розвиток інвестування тут недостатній через ряд вагомих недоліків, зокрема з боку регіональних органів влади та централізованого управління, яке не звертає увагу на проблеми місцевого характеру.

Таким чином, помітні пріоритети в інвестуванні надані промисловим підприємствам, зокрема в Чернівецькій області, де сума внутрішніх інвестицій у промисловість в грошовому еквіваленті склала 628052 тис. грн.. Найменше в промислове виробництво було інвестовано у Львівській області, що пов'язано зі збільшенням капіталовкладень у транспортну інфраструктуру, зокрема будівництво мостів, прокладання доріг.

Будівельні підприємства знизили обсяги виконання будівельно-монтажних робіт по всіх областях, проте беззаперечним лідером у Карпатському регіоні залишається Чернівецька область, де у загальногалузевій структурі капіталовкладення в будівництво складає 7,9%. Це зумовлено попитом на житло в самому обласному центрі і наявністю земель під будівництво, тоді як, наприклад, в Івано-Франківську можливість

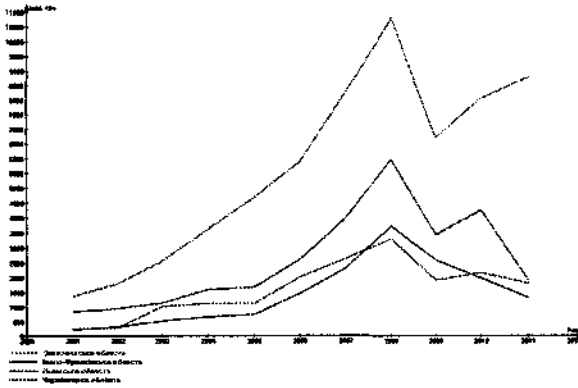

Рис. 1. Внутрішні інвестиції в Карпатському економічному районі за період 2001-2011 рр.

Fig. 1. Inward investment in the Carpathian economic region for the period 2001-2011 years.

зведення нових забудов є лише в Хриплинському районі міста.

Збільшення обсягів роздрібної торгівлі спостерігалось практично в усіх областях, зокрема, на 12,1% та 12,2% в Закарпатській та Львівській в порівнянні з попереднім 2010 роком. Обороти роздрібної торгівлі та готельного бізнесу в Чернівецькій області склав 7,8 що на 1,6% більше обсягу 2010 р. У структурі обороту роздрібної торгівлі на організовані і неформальні ринки припадало 33,3%. Обороти ресторанного господарства збільшився і становив 19,3 млн. грн.

Інвестування транспортної сфери в Карпатському економічному районі не набуло широких масштабів в порівнянні з попереднім 2010 роком. Майже ідентичні обсяги капіталовкладень збіглися з повною стабільністю в плані реорганізації транспортних засобів, динаміки пасажирських та вантажних перевезень. Транспортна інфраструктура частково покращилась лише у Львівській області, в зв'язку з підготовкою до проведення в 2012 році чемпіонату Європи по футболу «Євро-2012».

В розвиток соціальної сфери найвагоміші внески зробила Львівська область. В соціальну сферу як в сферу послуг Львівщина інвестувала 8,5% від загального обсягу капіталовкладень, що складає суму в 747218 тис. грн.. Приблизно на одному рівні інвестували в невиробничу сферу Івано-Франківська та Чернівецька області.

Аналізуючи ситуацію з інвестування в розвиток сільського господарства, можна зауважити вагому прірву між Івано-Франківською та Закарпатською областями. Якщо за минулий 2011 рік в першу було проінвестовано лише внутрішніх капіталовкладень на суму 126422 тис. грн., то в сусідній Закарпатській цей показник склав 25460 тис. грн.. Майже не поступається за розвитком агровиробничої сфери Чернівецька область, яка в

загальній структурі галузевого інвестування вклала в неї 85063 тис. грн.. Низький відсоток інвестування в сільське господарство Закарпатської області зумовлене природно-географічними умовами, які не дозволяють активно використовувати земельні ресурси, окрім як під садівництво та виноградарство. До того ж, набагато рентабельніше розвивати в регіоні рекреаційне господарство та туризм, ніж інвестувати в рослинництво та тваринництво.

Прямі іноземні інвестиції є однією з форм інвестування. Ці інвестиції, на відміну від портфельних, мають ряд специфічних ознак, основними з яких є: безпосередній і довгостроковий вплив на капіталовкладення в економіку країни чи регіону; вони мають на меті одержання доходу на капітал, а також великої частки повного підприємницького прибутку; передбачають більш високу рентабельність, ніж портфельні; впливають на зайнятість, стан внутрішнього ринку; сприяють зміні місця країни-реципієнта відносно національної власності на користь іноземного інвестора; справляють істотний вплив на рівень конкуренції в регіоні. Основними формами прямих іноземних інвестицій є: підприємства зі 100% іноземного капіталу; часткове володіння компанією; придбання рухомого і нерухомого майна; концесії [5].

Отже, з чотирьох областей, найбільшу кількість інвестицій отримала Закарпатська область. У 2011 році в економіку Закарпаття було вкладено 1358,2 млн. доларів США прямих іноземних інвестицій, що на 1,26 млн. дол. (або в 1,7 рази) більше, ніж у попередній рік. Інвестиції надійшли із 48 країн світу. До десятки основних країн – інвесторів, на які припадає 84,2% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Японія, Сполучені Штати Америки, Німеччина, Австрія, Польща, Угорщина, Нідерланди, Італія, Словаччина та Швейцарія. Значні обсяги іноземних інвестицій зосереджено на підприємствах промисловості та виробництва електроенергії, газу та води. Серед галузей переробної промисловості найбільші обсяги інвестицій вкладено в виробництво машин, електричного, електронного, оптичного устаткування та транспортних засобів.

Наступною за кількістю прямих іноземних інвестицій є Івано-Франківська область. Обсяг прямих іноземних інвестицій (акціонерний капітал), внесених в економіку області, в 2011р. становив 618,8 млн.дол. До п'яти основних країн-інвесторів, на які припадає 78,1% загального обсягу прямих інвестицій, входять: Нідерланди – 225,1 млн.дол. (33,1%), Кіпр – 153,9 млн.дол. (22,6%), Польща – 69,1 млн.дол. (10,2%), Сербія – 42,7 млн.дол. (6,3%), Данія – 40,0 млн.дол. (5,9%). Значний

Галузева структура інвестування(у %) у Карпатському економічному районі (2011р)

Галузь	Область			
	Івано-Франківська	Закарпатська	Львівська	Чернівецька
промисловість	37,9	42,1	23,8	44,8
будівництво	1,7	1,4	1,6	7,9
торгівля	6,3	13,3	9,8	5,5
діяльність готелів	2,4	3,2	1,7	2,3
транспорт і зв'язок	6,3	8,4	27	2,3
операції з нерухомістю	31,3	24,4	22,2	24,6
соціальна сфера	7,2	5,8	8,5	6,5
сільське господарство	6,9	1,4	5,4	6,1

ІНВЕСТИЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ В КАРПАТСЬКОМУ ЕКОНОМІЧНОМУ РАЙОНІ (станом на 01.01.2012)

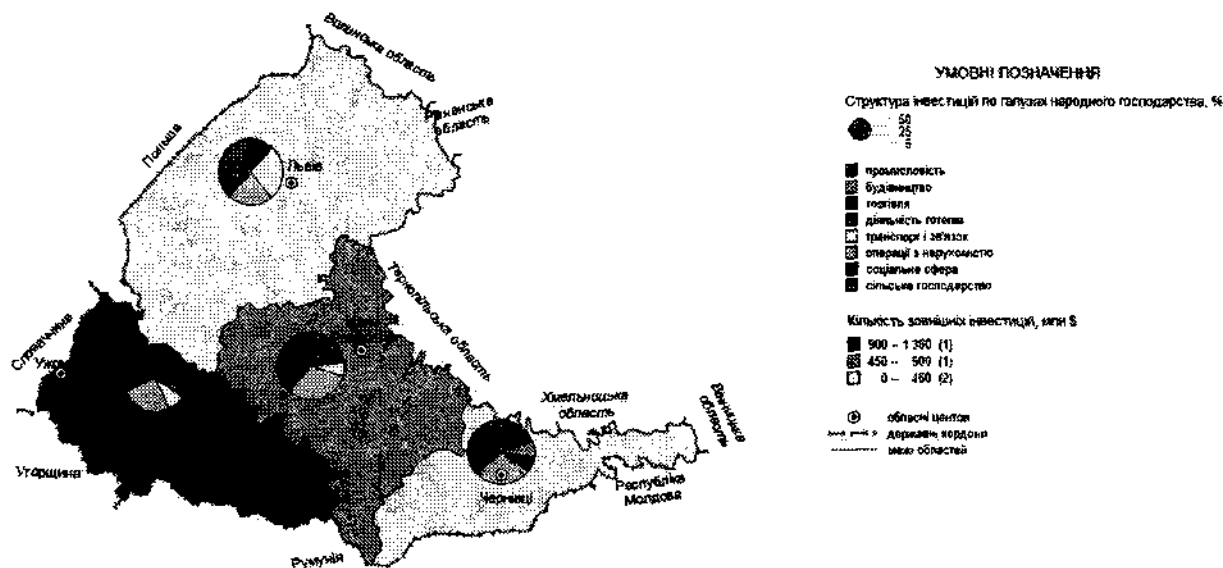

Рис. 2. Територіально - галузева структура інвестування в Карпатському економічному районі.
 Fig.2. Territorial - branch structure of investment in the Carpathian economical region.

капітал внесено нерезидентами у підприємства промисловості. У підприємства сільського господарства, мисливства, лісового господарства вкладено 84,5 млн.дол [6].

Інтерес іноземних інвесторів до підприємств Львівщини в останні роки суттєво зменшився. Обсяг іноземного інвестування в область в 2011 році склав 349,2 млн. дол.. Основними країнами-інвесторами є: Польща – 385,6 млн.дол. або 28,3 % від загального обсягу, Австрія – 213,4 млн.дол. або 15,6 %, Кіпр – 153,5 млн.дол. або 11,3 %, Велика Британія – 114,4 млн.дол. або 8,4 %, Німеччина – 94,4 млн.дол. або 6,9 %, Швейцарія – 77,9 млн.дол. або 5,7 %, Данія – 75,3 млн.дол. або 5,5 %, фінансова діяльність – 489,4 млн.дол. або 35,9% від загального обсягу іноземного капіталу [7].

У 2011р. в економіку Чернівецької області іноземними інвесторами вкладено 61,9млн.дол.

прямих інвестицій, що на 0,1% менше обсягів інвестицій в 2010 році, та в розрахунку на одну особу склав 68,7 дол.. Інвестиції надійшли з 42 країн світу, при цьому на 14 з них припадало 92,3% їхнього загального обсягу. До найбільших країн-інвесторів входили: Швеція, Кіпр, Туреччина, Італія, Віргінські острови (Британські), Ізраїль, Німеччина, Франція, Румунія, США, Естонія, Велика Британія, Сейшельські острови та Польща [8].

Основою інвестиційної діяльності будь-якого регіону є інвестиційний проект, який являє собою систему організаційно-правових та розрахунково-фінансових документів, необхідних для виконання дій щодо впровадження різних форм реального інвестування. Процес розробки інвестиційного проекту від первісної ідеї до експлуатації підприємства може бути поданий як цикл, який включає три окремі фази: передінвестиційну, де здійснюється вибір конкретного інвестиційного

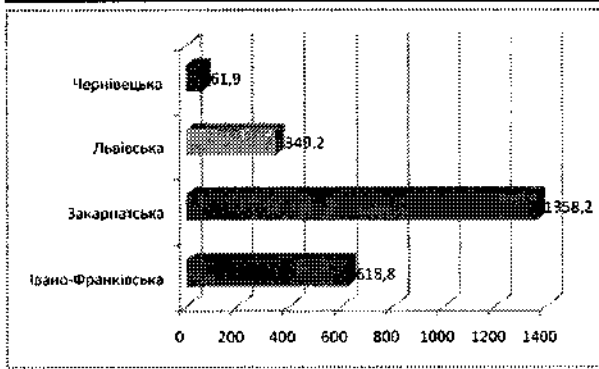

Рис. 3. Структура іноземного інвестування в Карпатському економічному районі в 2011 році (млн. доларів).

Fig.3. The structure of foreign investment in the Carpathian economic region in 2011 (million dollars).

проекту (за формами реального інвестування), проводиться техніко-економічна та фінансова оцінки за критеріями щодо прийняття рішення; інвестиційну, коли здійснюється безпосередньо реалізація обраного інвестиційного проекту; експлуатаційну (постінвестиційну), коли відбувається експлуатація об'єкта інвестування [3].

Галузеві проекти інвестування в областях Карпатського економічного району, що базуються на внутрішніх джерелах інвестування в 2011 році поділялись за галузями на 9 основних груп проектів: хімпромисловості, електроенергетики, машинобудування та приладобудування, легкої, деревообробної, переробної промисловості, туризму, сільського господарства та житлово-комунального господарства.

За кількістю інвестиційних проектів в галузі електроенергетики та альтернативних видів палива, деревообробної промисловості та туризму домінуючу позицію займає Івано-Франківська область, де подано, відповідно, 8, 6 та 5 бізнес-планів на отримання коштів.

Чернівецька область в 2011 році надала пріоритет галузі житлово-комунального господарства, туризму та будівництву споруд соціальної сфери. При цьому, більшість бізнес-планів направлені на реорганізацію та модернізацію систем водопостачання та водовідведення, тепlopостачання в м. Чернівці та інших населених пунктах, зведенні будівель комплексу охорони здоров'я.

На Львівщині інвестиційні проекти були в основному спрямовані в розвиток сільського господарства, при цьому підгалузями з найвищою кількістю поданих планів були насіннева та молочно-скотарська спеціалізації агровиробництва.

В останні роки активно розвивається стратегія транскордонного співробітництва областей, які знаходяться на кордоні з зарубіжними країнами. Всі області Карпатського економічного району є

учасниками певних проектів за посередництва Інструменту європейського сусідства і партнерства (ЄІСП).

Львівська область є прийнятною територією програми транскордонного співробітництва «Україна-Польща-Білорусь». Бюджет програми становить 202,9 млн. євро (в тому числі 186,2 млн. євро спів фінансування ЄС). Період виконання програми – з 2008 по 2016 рік. Основні пріоритети віддаються підвищенню конкурентоспроможності прикордонних територій, покращенню якості життя, підтриманню ініціатив місцевих громад та ін..

Спільна операційна програма «Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013рр.» передбачає співпрацю по трьох пріоритетах, зокрема: формування конкурентоздатної економіки на прикордонних територіях, готовність до екологічно небезпечних НС, співпраця «Людина до людини». Основним регіоном від України є Чернівецька область. Фінансування становить 126,72 млн. євро.

Програма прикордонного співробітництва «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна» має на меті впровадження 4 пріоритетів, а саме: сприяння економічному та соціальному розвитку, покращення якості навколишнього середовища, підвищення ефективності управління на кордоні, підтримка співробітництва «люди-людям». Прийнятими територіями від України є Закарпатська, Івано-Франківська та Чернівецька область (додаткова територія). Фінансування проекту – 68 638 млн. євро.

Закарпатська область відноситься до ще одного специфічного проекту під назвою «Карпати 2004-2011рр.». Також учасниками проекту є Румунія, Угорщина, Словаччина та Польща. Операційна програма проекту складається з наступних пріоритетів: інфраструктура, економіка, розвиток сільських територій, туризм і культура.[1]

Висновки: Карпатський економічний район є доволі важливою ланкою інвестування в Україні. Соціально-економічна ситуація регіону визначається як досить сприятлива в плані наявності значної кількості можливих для господарського використання ресурсів та побудови на їх основі стабільно працюючих комплексів.

В кінці 2008 на початку 2009 років відмічалось значне зменшення фінансових ресурсів через внутрішнє інвестування, що пов'язане із глобальною фінансово-економічною кризою.

В 2011 році найбільшу кількість внутрішніх інвестицій отримала Львівська область (8790800 тис. грн.), які розподілились в основному на три галузі господарства: транспорт та зв'язок, операції з нерухомістю та промисловість. Найменшу суму капіталу залучила Чернівецька область, майже в

6,5 разів нижчий показник в порівнянні з Львівщиною. Івано-Франківська область найбільш активно інвестувала в розвиток промисловості та відзначилась інвестуванням в сільське господарство. Закарпаття інвестувало в промислове виробництво та сферу торгівлі, зокрема зовнішньої.

Іноземне інвестування зменшилось в порівнянні з 2010 роком в усіх областях, окрім Закарпатської, де обсяг прямих іноземних інвестицій зріс в 1,7 рази. Основними країнами-інвесторами є: Німеччина, Кіпр, Угорщина, Польща, Данія, Румунія, Австрія, Велика Британія та ін.. Найменший потік зовнішніх інвестицій був у Чернівецьку область.

Значною диференціацією інвестиційних проектів в минулому році вирізнялась з-поміж інших областей Івано-Франківська. Також важливою характеристикою інвестування є участь регіону в програмах транскордонного співробітництва, зокрема таких, як: «Україна-Польща-Білорусь», «Румунія-Україна-Республіка Молдова 2007-2013рр.», «Угорщина-Словаччина-Румунія-Україна», «Карпати 2004-2011рр.».

Список літератури

1. Андрієш Ю. Європейський інструмент сусідства і партнерства. / Андрієш Ю., Бурада В., Кирпушко Я. /

– Чернівці: Букрек, 2010. – 44 с.

2. Долішній М.І. Соціально-економічне районування України. /Долішній М.І., Паламарчук М.М., Паламарчук О.М., Шевчук Л.Т. / – Львів, 1997. – 50 с.
3. Майорова Т.В. Інвестиційна діяльність: навчальний посібник. / Майорова Т.В. / – К.: Центр навчальної літератури, 2004. – 376 с.
4. Федоренко В. Г. Інвестознавство: підручник. — 3-тє вид., допов./Федоренко В. Г./— К.: МАУП, 2004. — 480 с.
5. Шинкарук Л.В. іноземні інвестиції та їх роль у встановленні і розвитку економіки (регіональний аспект) / Шинкарук Л.В. / – Чернівці: «Рута», 2000. – 174 с.
6. Інвестиції в основний капітал – [Електронний ресурс] stat.if.ukrtel.net.
7. Іноземні інвестиції у Львівщину – [Електронний ресурс]/ Інтернет-газета «Вголос»/- west_news@mail.lviv.ua.
8. Інвестиції в основний капітал – [Електронний ресурс] / Головне управління статистики в Чернівецькій області / - cv.ukrstat.gov.ua.
9. Прямі іноземні інвестиції в область – [Електронний ресурс] / Головне управління статистики в Івано-Франківській області / - www.if.gov.ua.
10. Інвестиційна діяльність області у 2011 році – [Електронний ресурс]/ Львівська обласна державна адміністрація / - www.loda.gov.ua
11. Прямі інвестиції - [Електронний ресурс] / Головне управління статистики у Закарпатській області / - www.stat.uz.ua.

Заграновская М.Я., Настюк М.Г. Территориально-отраслевые особенности инвестирования в Карпатском экономическом районе. В данном исследовании были проанализированы предпосылки инвестирования в Карпатском экономическом районе, обнаружены основные территориально - отраслевые особенности инвестирования, а также определены основные тенденции иностранного инвестирования в регионе. Также были выделены основные перспективные направления привлечения инвестиций.

Ключевые слова: инвестиции, инвестиционный проект, инвестиционный климат, регион, отрасль производства.

Zagranovska M., Nastuyk N. Territorial and sectoral features of investing in the Carpathian economically region. In this study analyzed the preconditions of economic investment in the Carpathian region, the basic territorial - especially investment industry and the main trends of foreign investment in the region. There have been allocated to the main promising areas of investment.

Key words: investment, investment projects, investment climate, region, industry production.